

Evliya Çelebi Anlatıyor :

Selimiye Camii Neden Edirne'de Yapılmıştır?

Selimiye Camii Türkler Kıbrıs'ı zapt ettikleri zaman, elde edilen ganimetlerle yapıldı. Evliya Çelebi'ye göre, bu ganimetlerin camiye sarf edilmesini Peygamberimiz, İkinci Selim'in rüyasına girerek emretmiş!

BU hafta size ilk defa takdim ettiğimiz HAYRAN ÇELEBİ, bizim meşhur seyahatimiz Evliya Çelebi'ye hayrandır. Bu yüzden adı HAYRAN ÇELEBİ'dir. Çelebi, ganimetlerdir. Gecce, gündüz sadece okumakla kalmaz, onunla âdeti konuşur. Ne konuşuklarını da ertesi gün uzun uzun anlatmaya bayılır.

İşin iyi tarafı, Evliya Çelebi'nin onunla 17. Yüzyılın âdâlı diliyle değil de, bugünün diliyle konuşmasıdır. Onun için HAYRAN ÇELEBİ'nin Evliya Çelebi'den naklen anlattığı konuşmaları çocuk dahil, herkes anlayabiliyor. Bir örnek vermiş olmak için size bu sayımızda HAYRAN ÇELEBİ'nin Evliya Çelebi ile Edirne'deki Selimiye Camii etrafında yaptığı kısa bir konuşmayı takdim ediyoruz. Bakalım beğenecek misiniz?

HAYRAN ÇELEBİ konuşmasına şöyle başladı:

«Evliya Çelebi Üstadımızla oturmuş, konuşuyorduk. Edirne'yi ziyaret etmiş, onu anlatıyordu. Devrinin bu güzel şehri çok beğenmiş; tatlı dilinden lâtifeler dökülüyor; hikâyeler, fıkralar birbirini kovalıyordu. Hele Edirne'deki abidelere, cami, mescit, medrese, hamam ve hanlara öylesine hayran olmuş ki, anılatı anlatı bitiremiyordu. «Bir aralık bahis o muhteşem Selimiye Camiine geldiği zaman, dayanamayıp sözünü kestim:

«Muhterem Üstadım, dedim. İkinci Selim Hazretleri bu kadar muazzam bir camii acaba neden İstanbul'da yaptırmamış da Edirne'de bina etmiş? Malum ya o zaman İstanbul payitahtı Dün-

yanın en büyük imparatorluğunun en parlak merkezi. Burada yaptırması daha akla yakın değil miydi?

«Evliya Çelebi şöyle bir ayağını toparlayıp altına aldı :

«Akla yakın ldi ama, sebebi başka-

BİR zamanlar seferden dönen gaziler için imparatorluğun merkezi Edirne'de tertiplenen helva sohbetleri, bugün de şehrin Turizm Derneğinin teşebbüsüyle modern bir tarzda tekrarlanmakta ve turistler için cazip bir gösteri haline getirilmek istenmektedir. Bu maksatla geçenlerde böyle bir toplantı tertiplenmiş ve buna komşu şehirlerden misafirler de davet edilmiştir.

Edirne'nin turistik değerini artırmak için girişilen çabalar arasında, eski gelenekleri canlandırmak kadar, şehirdeki

Edirne ve Selimiye denince, akla ilk gelen, ters lâlâ ve ters lâlâ efsanesidir.

Mimar Sinan'ın şaheseri Selimiye Camii, hâşmeti ve zarafetiyle serhat şehri Edirne'nin en göz alıcı tarihi yapısıdır.

SELİMİYE'DEKİ TERS LÂLENİN HİKÂYESİ !

tarihi yapıları restore etmek faaliyeti önde geliyor. Bunlar arasında bir de Edirne'ye has lâlâ ve sümbul sevgisi var ki, başlı başına bir hikâye.

Mimar Koca Sinan'ın şaheseri Selimiye Camiine konmuş olan «ters lâlâ» için çeşitli söylentiler var. Bunları şöyle toplamak mümkün:

Sultan Murat'ın ordusundaki kutlu kişiler, Edirne'nin fethinden sonra bugün Selimiye Camiinin olduğu yerde üç defa şükür secdesine varıp Tanrıdan üç dilekte bulunmuşlar:

1 — Ya Rabbi, bu ülkeyi kıyamete kadar İslâm ile şereflendir.

2 — Burada öyle bir bina inşa edil-

sin ki, dünya durdukça şanı dursun.

3 — Ya Rabbi bu beldeden zaman zaman ulu kişiler zuhur etsin!

Dualar kabul olunmuş. Rivayet edilir ki, bu ters lâlâ, atalarımızın secdelerine işaretir.

İkinci rivayet şöyledir: Eski yazı ile lâlâ kelimesi tersten okunursa, HİLAL olur. Ters lâlâ ile şu denilmek istenmiştir: «Ey Türkler! Siz hilâlinizi baş aşağı getirirseniz, kıyamet kopar! İstiklâlınızı iyi muhafaza ediniz. Hilâlinizi daima yücelerde, dindik tutunuz!»

Üçüncü rivayet ise daha yaygın: Üç kıtaya ve denizlere hükmeden bir devletin hakani, şimdiki Selimiye Camiinin bulunduğu yeri almak ister. Fakat arsada bir lâlâ bahçesi vardır. İhtiyar bahçıvan bin rica ve bedeli mukabilinde bahçesini vermeye razı olur, fakat buşaya bir de üzerine ters lâlâ işlenmiş taşın konmasını ister. Ters lâlâ, Türk adaletinin ve hâşşinâslığının bir sembolü olarak orada durmaktadır.

Eskiden gaziler için tertiplenen helva sohbeti, şimdi turistik bir gösteri oldu.

Helva sohbetine ses sanatkarı İnci Çayırılı da şarkılarıyla katılmıştı..

dir. Dinle bak, sana anlatayım, dedi.

«Bir gece ikinci Selim, İstanbul'da Üsküdar tarafında, Fenerbahçesi denilen yerde dinlenirken, bir aralık uyuyakalmış. O sırada Peygamberimiz Efendimizi rüyasında görüp o Fahri Âlem buyurmuş ki: «Ya Selim, Allah ile ahdi misak etmiştin ki, eğer Kıbrıs adasını fetherdersem, gaza malından bir cami bina edeyim. Şimdi Cenabı Hak sana Kıbrıs adasını yedi yüz yetmiş mil araziyle yüz yetmiş parça kale ihsan etti. Niçin sözünde durup da ömrünün geri kalan kısmını hayır işlerinde geçirmezsin? Hemen Kıbrıs'taki Magosa kalesinden alınan ganimetleri tedbirli vezirin Kara Mustafa Paşa'dan iste! Benim himayemde olan İslâmın seddi Edirne'de bir camii inşa edip alemim dibine gel!»

«Bu sözler üzerine Sultan Selim hemen uyanıp: «Tiz! Veziri çağırın!» diye seslenir.

TEDBİRLİ VEZİR

«Vezir Kara Mustafa Paşa sükûnetle gelip padişahın karşısında el pençe divan durur.

«Padişah kaşlarını çatarak:

«Tiz lala, sende olan Kıbrıs ganimeti malları bana ver de canını kurtar!» diye bağırır.

«Tedbirli vezir, hiç kıpırdamaksızın dudakları arasında «Sadakte ya Resulallah! Doğruluğuna inandım ya Resulallah» der.

«Selim Han, bu sükûnet karşısında «Neden Sadakte ya Resulallah! diyor-sun?» diye sorunca, Kara Mustafa:

«Padişahım, akşam Hazreti Peygamberi rüyamda gördüm. Sendeki ganimet mallarını Selime ver; Edirne'ye beraber gidip lâtif bir camii, bir mabedi şerif inşa edin» dedi. İşte Padişahım, gaza malından on bir bin kese kuruş bir araya koydum. Baban Süleyman Han asrında üç bin kese biriktirmiştim. O dahi senin uğruna feda olsun. Padişahıma ayrıca Kıbrıs gazasından üç bin kese Venedik altını hediye getirdim. Onları dahi Edirne'ye gidip sarf eyle!» dedi.

«O tedbirli vezir hazineleri Padişaha teslim etti. 1564 tarihinde padişah askeriyeye Edirne'ye girdi. Orada müşavere ettiler.

«Selim Han yine Hazreti Peygamberi rüyasında görüp: «Camii şu kaval meydanında bina eyle!» diye emir aldı. Camiinin esasını koyup kubbesini bizzat Hazreti Peygamberimiz işaret ettiğinden, Edirne şehrinde Selim Han Camii mihrabından daha isabetli ve eski camiden daha doğru kiblegâh yoktur.

«Ondan sonra nice yüz bin adam toplandı. Besmeleler ve dualar ile üç bin adet kurban temel yerinde hazır edildi. Eşref saat gelince, tekbirler getirerek cümle kurbanları kestiler ve işe başladılar. İşte o camii Edirne'de yapılması böyle olmuştur» dedi.

«Evliya Çelebi'yi, her zamanki gibi yine hayranlıkla dinledim ve dudaklarım ucuna geldiği için de dayanamayıp:

«Hoca, dedim, sen gerçekten, dünyayı gezmiş, hoşsohbet adamsın. Ama böyle, her şehrin, her abidenin evsafını nereden öğreniyorsun? Onu bir türlü anlayamıyorum.

«Evliya şöyle bir yüzüme baktı:

«Evlât, ben çocukluğumdan beri seyahati istemişimdir. Peygamberimiz beni bu yola sürdü, Evliya ve enbiya ziyaretine memur etti. Kırk bir yıldan beri gezer, dolarken, gittiğim yerlerin bütünlükleriyle, gün görmüş ihtiyarlarıyla ahbaplık edip şehrin ahvalini onlardan sorup tahkik ederim. Sicillere, vakıfname-lere bakarım. Hayratın tarihlerini tespit edip bir kenara yazarım. Beğenilirse, bu yüzden beğeniliriz, dedi.

«Namaz vakti gelmişti. Elini öpüp ayrıldım.»